

بررسی بازاریابی و صادرات سیر در استان همدان

سید محسن سیدان

استان همدان، مرکز تحقیقات کشاورزی

در میان صاحب نظران اقتصاد کشاورزی این اتفاق نظر وجود دارد که موفقیت در افزایش تولید به میزان زیادی به وجود سازمان بازاریابی کارآ بستگی داشته و شناخت مسیرهای بازاریابی محصولات کشاورزی در کشورهای در حال توسعه به منظور اصلاح و دگرگون ساختن آن ضرورت دارد. در پاسخ به این نیاز بازاریابی سیر در استان همدان مورد مطالعه قرار گرفت. برای این منظور کلیه عملیات در نقل و انتقال محصول از تولید تا مصرف بررسی شده است. برای انجام این تحقیق شهرستان‌های همدان، بهار و تویسرکان انتخاب و جمعاً تعداد ۱۶۰ پرسشنامه تولیدکننده، ۲۰ پرسشنامه عمده فروشی و ۲۰ پرسشنامه خرده فروش و تعداد ۲۰ پرسشنامه صادرکننده تکمیل گردیده است.

انتخاب کشاورزان با روش نمونه گیری خوشه‌ای دو مرحله‌ای انجام گرفته بدین صورت که ابتدا از بین شهرستان‌های سیرکار تعداد سه شهرستان انتخاب سپس در هر شهرستان با توجه به تعداد روستاهای سیرکار تعداد ۱۷ روستا انتخاب گردید سپس به صورت تصادفی زارعین از روستاهای منتخب انتخاب و مصاحبه شده است.

نتایج مطالعه نشان می‌دهد میدان‌داران و واسطه‌ها نقش رابطه میان تولیدکنندگان و خرده‌فروشان و صادرکنندگان را به عهده دارند. ساختار بازار گرچه در ابتدا ساده به نظر می‌رسد اما در واقع پیچیده است. میدان‌دار علاوه بر فروش محصول تولیدکنندگان در برابر دریافت حق‌العمل یک منبع اعتباری برای تولیدکنندگان نیز می‌باشد. میدان‌دار با پرداخت اعتبار و یا پیش خرید محصولات از کشاورزان به درجه وابستگی آنان به میدان افزوده است. و از این طریق به سودهای ناشی از ایجاد بازار انحصاری دست می‌یابد. از طرفی وضع تولید و تجارت سیر ایران که می‌توان گفت از بهترین نوع سیر صادراتی دنیا می‌باشد به علت عوامل بی‌شماری به تدریج متزلزل شده و علاوه بر این که موجب تقلیل درآمد طبقه مولده گردیده، سبب کساد بازار سیر و رکود تجارت آن نیز شده است. این عوامل که از یک طرف ناشی از عدم آشنایی به روش‌های صحیح تولید، جمع‌آوری و سایر نکات مربوط به عرضه محصول و از طرف دیگر عدم رعایت اصول صحیح بازرگانی در مراحل بسته‌بندی، فقدان درجه‌بندی و استاندارد محصول می‌باشد باعث شده که سیر ایران تدریجاً بازار خود را در خارج از دست بدهد البته رقابت روزافزون سایر کشورها خصوصاً کشور چین که در سال‌های اخیر با صرف اعتبارات سنگین و روش‌های نوین بازرگانی توانسته است تا حد زیادی در این خصوص پیشرفت نماید در تشدید این وضع نامطلوب تأثیر فراوانی دارد.